

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.003.02.2019

Pan
Arkadiusz Chęciński
Prezydent
Miasta Sosnowca

Urząd Miejski w Sosnowcu
Aleja Zwycięstwa 20
41-200 Sosnowiec

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/089 Pomoc państwa realizowana w formie środowiskowych domów samopomocy udzielana osobom z zaburzeniami psychicznymi

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Sosnowcu ¹ , 41-200 Sosnowiec, Aleja Zwycięstwa 20
Kierownik jednostki kontrolowanej	Arkadiusz Chęciński – Prezydent Miasta Sosnowca ² od 5 grudnia 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Rozpoznanie potrzeb w zakresie świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi specjalistycznych usług opiekuńczych w ramach środowiskowych domów samopomocy ³ . Stopień zaspokojenia ich potrzeb. Rozdysponowanie i wykorzystanie środków na funkcjonowanie ŚDS. Sprawowanie nadzoru i kontroli nad procesem udzielania wsparcia w formie ŚDS.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do dnia zakończenia kontroli
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Waldemar Góra, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/35/2019 z 11 stycznia 2019 r.

(akta kontroli str.1-2)

---

¹ Zwany dalej „Urzędem” lub „Miastem”.

² Zwany dalej: „Prezydentem”.

³ Zwanych dalej „ŚDS”.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2016-2018 prawidłowo i zgodnie z przeznaczeniem wykorzystano oraz rozliczono środki dotacji na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, dotyczących rozwoju ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (środowiskowych domów samopomocy). Prawidłowo kierowano osoby z zaburzeniami psychicznymi do pobytu w ŚDS.

Miasto rozpoznało potrzeby w zakresie świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług opiekuńczych świadczonych w ramach środowiskowego domu samopomocy, jednak nie opracowało Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, którego przygotowanie zlecił Prezydent Sosnowca w 2012 roku, a tym samym nie został wypełniony obowiązek określony w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022⁶.

Stosownie do § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy⁷, Prezydent zatwierdził, uzgodnione z Wojewodą Śląskim, dokumenty organizacyjne ŚDS: regulaminy organizacyjne, programy ich działalności i roczne plany pracy (poza jednym), sprawował też nadzór nad funkcjonowaniem tych jednostek, przeprowadzając analizę złożonych sprawozdań, jak również dokonując w badanym okresie kontroli ŚDS.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na niezatwierdzeniu planu pracy ŚDS przy ul. Grota Roweckiego na 2018 r., co było niezgodne z § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS, oraz złożeniu przez ww. ŚDS sprawozdania z działalności w dniu 7 marca 2018 r., tj. 19 dni po terminie określonym w § 25 ust. 3 ww. rozporządzenia. Obie ww. nieprawidłowości wynikały z niedopełnienia obowiązków przez Kierownika ŚDS przy ul. Grota Roweckiego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Rozpoznanie potrzeb w zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi w ramach ŚDS. Stopień zaspokojenia tych potrzeb

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie z art. 16b ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁹ w Urzędzie opracowano Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sosnowca na lata 2011-2020¹⁰, w której ujęto m.in. zagadnienia dotyczące polityki w zakresie ochrony zdrowia oraz zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej. W Strategii przedstawiono¹¹ liczbę osób niepełnosprawnych (z podziałem na osoby powyżej i poniżej 16 roku życia) oraz przyczyny niepełnosprawności tych osób (w tym choroby psychiczne), a także działania podejmowane na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. usługi świadczone dla osób z zaburzeniami

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 458 ze zm., zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego”.

⁷ Dz. U. z 2010 r. Nr 238, poz. 1586 ze zm., zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie ŚDS”.

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 ze zm., zwana dalej: „ustawą o pomocy społecznej”.

¹⁰ Przyjętą Uchwałą nr 909/LXVI/10 Rady Miejskiej w Sosnowcu z 28 października 2010 r. (wraz ze zmianami), zwaną dalej „Strategią”.

¹¹ Zawarte w Strategii dane statystyczne dotyczyły głównie 2009 r.

psychicznymi przez ŚDS SALVE oraz osób niepełnosprawnych intelektualnie świadczonych przez ŚDS przy ul. Grota Roweckiego.

Ponadto, w Strategii sformułowano cele strategiczne pn. „Tworzenie zintegrowanego systemu pomocy społecznej” oraz „Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i infrastruktury leczenia w mieście oraz jakości życia osób niepełnosprawnych”, w ramach których zdefiniowano propozycje działań na rzecz poprawy jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych, np.:

- utworzenie DPS-u dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną,
- rozbudowa sieci mieszkań chronionych dla osób starszych i niepełnosprawnych (dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób z niepełnosprawnością intelektualną).

Corocznie Urząd przygotowywał Plan realizacji Strategii na dany rok, a po zakończeniu roku sprawozdanie z realizacji Strategii, przyjmowane uchwałami Rady Miejskiej w Sosnowcu¹².

(akta kontroli str. 22-265)

Bieżące rozeznanie potrzeb w zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi w ramach ŚDS Miasto pozyskiwało z danych przekazywanych bezpośrednio przez ŚDS oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu¹³.

W 2017 r. Urząd otrzymał z MOPS dokument pn. „Analiza danych dotyczących osób niepełnosprawnych na podstawie materiałów Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sosnowcu w latach 2014-2016”, w którym podano m.in.:

- liczbę przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności,
- liczbę wydanych orzeczeń, z podziałem na przyczynę niepełnosprawności, stopień niepełnosprawności, wiek, płeć, wykształcenie i zatrudnienie,
- liczbę osób niepełnosprawnych na terenie Miasta: 10 098 osób po 16 roku życia oraz 803 osoby przed 16 rokiem życia oraz ich podział pod względem stopnia niepełnosprawności, płci, wieku, wykształcenia i zatrudnienia.

Ponadto, MOPS przygotowywał i przekazywał do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej półroczne i roczne sprawozdania z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych, w naturze i usługach, w których prezentował m.in. dane dotyczące ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, liczbę tych jednostek, liczbę miejsc oraz osób korzystających.

MOPS sporządzał i przekazywał również do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego roczne sprawozdania o placówkach zapewniających całodobową opiekę i wsparcie, w których wykazywał m.in. liczbę ŚDS, liczbę dostępnych miejsc, a także liczbę osób umieszczonych w ŚDS i liczbę oczekujących na umieszczenie.

Na podstawie uzyskanych danych, zgodnie z art. 16a ustawy o pomocy społecznej, Miasto corocznie przygotowywało dokument pn. „Ocena zasobów pomocy społecznej Miasta Sosnowca”¹⁴, w którym prezentowano m.in. dane liczbowe dotyczące miejsc w ŚDS dla osób z terenu Miasta, osób korzystających oraz osób oczekujących.

¹² Sprawozdanie z realizacji Strategii w 2016 r. zostało przyjęte Uchwałą Rady Miejskiej w Sosnowcu nr 616/XLVIII/2017 z 31 maja 2017 r., z kolei sprawozdanie z realizacji Strategii w 2017 r. Uchwałą nr 877/LXIV/2018 z 24 maja 2018 r.

¹³ Zwany dalej „MOPS”. MOPS jest samodzielną jednostką organizacyjną Miasta Sosnowca, działającą w formie jednostki budżetowej.

¹⁴ Dokument pod nazwą „Ocena zasobów pomocy społecznej Miasta Sosnowca Edycja 2017/2018” został przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej w Sosnowcu nr 863/LXII/2018 z 26 kwietnia 2018 r., z kolei dokument pod taką samą nazwą, edycja 2016/2017, Uchwałą nr 596/XLV/2017 z 27 kwietnia 2017 r.

Z kolei działające na terenie Miasta ŚDS przekazywały do Urzędu sprawozdania z działalności domu, zawierające m.in. informacje dotyczące form i efektów prowadzonej działalności, zasobów domów przeznaczonych na ich finansowanie czy liczby uczestników, co opisano szczegółowo w punkcie 3.5. niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 266-355, 356-375, 519-521, 571-587, 648-650)

W Urzędzie nie został opracowany Program Ochrony Zdrowia Psychicznego w Sosnowcu, pomimo że zarządzeniem nr 1130 z 10 września 2012 r. Prezydent Miasta Sosnowca powołał zespół koordynujący, którego zadaniem było opracowanie oraz realizacja, koordynowanie i monitorowanie tego Programu, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 376-379)

1.2. W badanym okresie na terenie Miasta funkcjonowały dwa ŚDS prowadzone samodzielnie przez Miasto:

- Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi SALVE¹⁵ z siedzibą przy ul. Lenartowicza 73, przeznaczony dla osób przewlekle psychicznie chorych (typ A), dla osób upośledzonych umysłowo (typ B) oraz dla osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych (typ C)¹⁶, który dysponował 60 miejscami dziennego pobytu,
- ŚDS przy ul. Grota Roweckiego¹⁷, przeznaczony dla osób upośledzonych umysłowo (typ B), który dysponował 35 miejscami dziennego pobytu i trzema miejscami pobytu całodobowego.

W latach 2016-2018 do ww. domów zostało skierowanych łącznie 380 osób:

- do ŚDS SALVE 227 osób (79 w 2016 r., 77 w 2017 r. i 71 w 2018 r.), w tym 3 osoby (tj. 1,3%) spoza Miasta Sosnowca,
- do ŚDS przy ul. Grota Roweckiego 153 osoby (54 w 2016 r., 52 w 2017 r. i 47 w 2018 r.), w tym 29 osób (tj. 18,9%) spoza Miasta.

(akta kontroli str. 9-10, 329-330, 648-650)

Oba ww. ŚDS spełniały warunki określone w § 5 ust. 1 i § 6 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ŚDS, gdyż liczba miejsc w każdym z nich była nie mniejsza niż 15 i nie większa niż 60 i były one czynne co najmniej pięć dni w tygodniu po osiem godzin dziennie, w tym przez minimum sześć godzin dziennie prowadzone były w nich zajęcia z uczestnikami. Zgodnie z § 6 ust. 2 ww. rozporządzenia, ŚDS przy ul. Grota Roweckiego zapewniał uczestnikom skierowanym na pobyt całodobowy usługi odpowiednie do ich niezbędnych potrzeb, 24 godziny na dobę przez siedem dni w tygodniu, w tym co najmniej 10 godzin na dobę przeznaczono na czas wolny i wypoczynek nocny uczestników.

(akta kontroli str. 381-383, 526-527)

1.3. Zgodnie z § 15 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ŚDS, domy z terenu Miasta zapewniały uczestnikom skierowanym na pobyt dzienny spożywanie gorącego posiłku w ramach treningu kulinarnego. W latach 2016-2018 w ww. domach udzielono z tego tytułu 66 963 świadczeń o łącznej wartości 295,5 tys. zł:

¹⁵ Zwany dalej „ŚDS SALVE”. Utworzony na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Sosnowcu nr 302/XV/99 z 25 listopada 1999 r., działający jako samodzielna jednostka budżetowa Miasta Sosnowca i podlegający Prezydentowi Miasta.

¹⁶ Zgodnie z § 3 rozporządzenia w sprawie ŚDS wyróżniono trzy typy domów, w zależności od kategorii osób, dla których są przeznaczone, tj.: typ A – dla osób przewlekle psychicznie chorych, typ B – dla osób upośledzonych umysłowo i typ C – dla osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych.

¹⁷ Zwany dalej „ŚDS przy ul. Grota Roweckiego”, działający w strukturach Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia w Sosnowcu (CUSiW). CUSiW zostało utworzone uchwałą Rady Miejskiej w Sosnowcu nr 301/XV/99 z 25 listopada 1999 r., jest jednostką budżetową, działa jako samodzielna jednostka organizacyjna miasta Sosnowca i podlega Prezydentowi Miasta.

- ŚDS SALVE wydał 41 924 posiłków o wartości 158,2 tys. zł, w tym w 2016 r. 14 578 posiłków o wartości 49,8 tys. zł, w 2017 r. 13 551 posiłków o wartości 52,1 tys. zł i w 2018 r. 13 795 posiłków o wartości 56,3 tys. zł,

- ŚDS przy ul. Grota Roweckiego wydał 25 039 posiłków o wartości 137,3 tys. zł, w tym w 2016 r. 8 607 posiłków o wartości 43,0 tys. zł, w 2017 r. 8 327 posiłków o wartości 41,6 tys. zł i w 2018 r. 8 105 posiłków o wartości 52,7 tys. zł.

(akta kontroli str. 10)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Pomimo powołania przez Prezydenta Sosnowca w 2012 r.¹⁸ zespołu koordynującego, którego zadaniem było opracowanie Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego w Sosnowcu oraz realizacja, koordynowanie i monitorowanie tego Programu, do dnia zakończenia niniejszej kontroli NIK ww. Program nie został opracowany. Ponadto, obowiązek opracowania lub aktualizacji lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, zawierającego szczegółowy plan zapewnienia mieszkańcom koordynowanych, medycznych i społecznych świadczeń CZP¹⁹, został określony w rozporządzeniu w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Zastępca Prezydenta Miasta wyjaśniła, że ww. Program nie został opracowany, ponieważ na terenie Miasta obowiązywała Strategia, która obejmowała swoim zakresem zagadnienia związane z poprawą zdrowia mieszkańców, ukierunkowana między innymi na „prowadzenie zadań z zakresu profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia. W ocenie realizatorów strategii wzmiankowany cel obejmuje także obszar zdrowia psychicznego, bowiem wśród partnerów odpowiedzialnych za jego wykonanie są podmioty, podejmujące działania z zakresu zaburzeń psychicznych”. Ponadto, Zastępca Prezydenta podała, że w Urzędzie trwają prace nad opracowaniem Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego w Sosnowcu, który powinien zostać opracowany w 2019 r.

(akta kontroli str. 376-379, 633-634, 641)

Zdaniem NIK, opracowanie Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego w Sosnowcu, wynikało z ww. rozporządzenia w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego”, a ponadto mogło się przyczynić m.in. do polepszenia opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, tj. do realizacji celów określonych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego.

OCENA CZĄSTKOWA

Miasto posiadało rozpoznanie potrzeb w zakresie sprawowania opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi. Obowiązująca Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sosnowca na lata 2011-2020 zawierała dane z 2009 r., lecz Miasto na bieżąco otrzymywało dane i analizy opracowane przez MOPS oraz dwa działające na jej terenie ŚDS, funkcjonujące w strukturze jednostki organizacyjnej Miasta. Miasto nie opracowało jednak Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, którego przygotowanie zlecił Prezydent Sosnowca w 2012 roku.

¹⁸ Zarządzeniem nr 1130 z 10 września 2012 r. w sprawie powołania zespołu koordynującego realizację Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego w Sosnowcu. W załączniku do ww. zarządzenia podany został skład osobowy czternastoosobowego zespołu, którego przewodniczącym została Naczelnik Wydziału Zdrowia Urzędu.

¹⁹ CZP – centrum zdrowia psychicznego.

2. Rozdysponowanie i wykorzystanie środków na prowadzenie ŚDS

Opis stanu faktycznego

2.1. Zagadnienia związane z gospodarką finansową ŚDS, zostały określone w statutach obu ŚDS funkcjonujących na terenie Sosnowca, w których zapisano, że są one jednostkami budżetowymi Miasta i działają zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁰ i ustawie z 29 września 1994 r. o rachunkowości²¹, a podstawą ich gospodarki finansowej był roczny plan finansowy ustalany zgodnie z uchwałą budżetową na dany rok.

(akta kontroli str. 504, 524)

2.2. W okresie objętym kontrolą, w każdym miesiącu Urząd przekazywał do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach informacje o liczbie osób korzystających z usług ŚDS, zawierające dane przekazane uprzednio przez dwa ŚDS funkcjonujące na terenie Sosnowca, m.in. liczbę miejsc w ŚDS oraz liczbę osób korzystających z ŚDS, w tym z podziałem na pobyt dzienny i całonocny oraz z wyszczególnieniem osób z autyzmem oraz z niepełnosprawnością sprzężoną.

Na podstawie otrzymanych informacji, Wojewoda co miesiąc wyliczał i przekazywał do Urzędu dotację na funkcjonowanie ŚDS:

- ŚDS SALVE w latach 2016-2018 otrzymał łącznie kwotę 2 813,3 tys. zł²², która została wykorzystana w całości,
- ŚDS przy ul. Grota Roweckiego w tym samym okresie otrzymał kwotę 1 954,9 tys. zł²³, z czego wykorzystał 1 940,2 tys. zł, tj. 99,2%²⁴. Niewykorzystana kwota dotacji w łącznej wysokości 14,7 tys. zł²⁵ została przez Urząd zwrócona na rachunek Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego²⁶ w terminie zgodnym z art. 168 ust. 1 ustawy o finansach publicznych.

(akta kontroli str. 380-409)

Ponadto, Urząd trzykrotnie wystąpił do ŚIUW o przyznanie dotacji na rozwój infrastruktury ŚDS:

- na zadania związane z rozwojem sieci ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2017 r. w kwocie 180,7 tys. zł (w tym 155,7 tys. zł dla ŚDS SALVE i 25,0 tys. zł dla ŚDS przy ul. Grota Roweckiego),
- na zabezpieczenie potrzeb inwestycyjnych i remontowych, środków na wyposażenie i uruchomienie nowych miejsc w ŚDS przy ul. Grota Roweckiego w kwocie 48,0 tys. zł (w tym 23,0 tys. zł w 2016 r. i 25,0 tys. zł w 2017 r.),
- na rozwój sieci ośrodków wsparcia i uruchomienie nowych miejsc w ŚDS przy ul. Grota Roweckiego w kwocie 816,3 tys. zł (w tym 408,9 tys. zł w 2018 r. i 407,4 tys. zł w 2019 r.).

²⁰ Dz. U. z 2017 r. poz. 2077 ze zm., zwana dalej „ustawą o finansach publicznych”.

²¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 351.

²² W tym w 2016 r. 910,4 tys. zł, w 2017 r. 904,1 tys. zł oraz w 2018 r. 998,8 tys. zł.

²³ W tym w 2016 r. 578,2 tys. zł, w 2017 r. 605,6 tys. zł oraz w 2018 r. 771,1 tys. zł.

²⁴ W otrzymanej kwocie, kwota 117,4 tys. zł została przez ŚIUW przekazana na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego na realizację programu wsparcia rodzin „Za życiem”: nr FBI.3111.152.12.2017 z 7 listopada 2017 r. na kwotę 27,4 tys. zł, nr FBI.3111.59.8.2018 z 23 marca 2018 r. na kwotę 45,6 tys. zł oraz nr FBI.3111.59.24.2018 z 11 września 2018 r. na kwotę 44,4 tys. zł.

²⁵ Niewykorzystana kwota dotacji w łącznej wysokości 14,7 tys. zł została przez Urząd zwrócona na konto ŚIUW: niewykorzystana dotacja za 2016 r. w kwocie 5,4 tys. zł została zwrócona 27 stycznia 2017 r., niewykorzystana dotacja za 2017 r. w kwocie 5,6 tys. zł została zwrócona 30 stycznia 2018 r., niewykorzystana dotacja za 2018 r. w kwocie 3,7 tys. zł została zwrócona 29 stycznia 2019 r.

²⁶ Zwanego dalej „ŚIUW”.

Złożone wnioski zostały rzetelnie sformułowane, a zawarte w nich kwoty wynikały z przeprowadzonej analizy potrzeb, jednak w żadnym przypadku dotacje nie zostały przyznane „z uwagi na ograniczenia finansowe”, jak uzasadnił Dyrektor Wydziału Polityki Społecznej ŚIUW.

(akta kontroli str. 11-16, 380-426, 463-485)

2.3. Pracownicy Wydziału Polityki Społecznej Urzędu dokonywali bieżących kontroli dotacji przekazywanych przez ŚIUW na prowadzenie ŚDS, poprzez analizę sprawozdań Rb-28 sporządzanych i przekazywanych przez ŚDS.

W latach 2016-2018 pracownicy Wydziału Audytu i Kontroli Urzędu przeprowadzili trzy kontrole ŚDS SALVE i jedną kontrolę ŚDS przy ul. Grota Roweckiego, które jednak nie obejmowały swoim zakresem rozliczenia otrzymanych dotacji, co opisano szczegółowo w punkcie 3.3. niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 16-19, 427-443)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd prawidłowo rozdysonował otrzymane od Wojewody środki dotacji na funkcjonowanie ŚDS, a niewykorzystane środki zwrócono w obowiązującym terminie. Rozliczenie dotacji podlegało bieżącej kontroli finansowej pracowników Wydziału Polityki Społecznej Urzędu. Pomimo faktu, że złożone przez Urząd trzy wnioski o dotacje na rozwój infrastruktury ŚDS zostały rzetelnie sformułowane i wynikały z przeprowadzonej diagnozy potrzeb w tym zakresie, to w żadnym przypadku Wojewoda Śląski nie przyznał dotacji z powodu ograniczeń finansowych.

3. Sprawowanie nadzoru i kontroli nad wydawaniem skierowań do ŚDS, funkcjonowaniem ŚDS oraz wykorzystaniem udzielonych dotacji

Opis stanu
faktycznego

3.1. Realizując obowiązek wynikający z § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS, Prezydent Sosnowca zatwierdzał dokumenty dotyczące funkcjonowania dwóch ŚDS, w szczególności regulaminy organizacyjne i programy działalności, które uzgodniono z Wojewodą. Zgodnie z § 4 ust. 3 ww. rozporządzenia, program działalności ŚDS SALVE został przygotowany dla każdego typu domu. W Urzędzie dysponowano również statutami poszczególnych ŚDS.

Prezydent zatwierdził plany pracy ŚDS SALVE na lata 2016-2019²⁷ oraz plany pracy ŚDS przy ul. Grota Roweckiego na lata 2016, 2017 i 2019²⁸. Prezydent nie zatwierdził Planu pracy ŚDS przy ul. Grota Roweckiego na 2018 rok, co przedstawiono w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 486)

3.2. Wnioski o skierowanie do ŚDS rozpatrywał w badanym okresie MOPS, realizujący na terenie Miasta zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Pracownicy MOPS prowadzili postępowania administracyjne w sprawach dotyczących pobytu w ośrodkach wsparcia, a decyzje administracyjne wydawali upoważnieni przez Prezydenta Dyrektor i Wicedyrektor MOPS oraz jeden pracownik.

²⁷ Plan pracy ŚDS SALVE na 2016 r. został zatwierdzony zarządzeniem nr 1049 z 16 listopada 2015 r., plan na 2017 r. zarządzeniem nr 992 z 25 października 2016 r., plan na 2018 r. zarządzeniem nr 137 z 20 lutego 2018 r. oraz plan na 2019 r. zarządzeniem nr 757 z 7 listopada 2018 r.

²⁸ Plan pracy ŚDS przy ul. Grota Roweckiego na 2016 r. został zatwierdzony zarządzeniem nr 23 z 13 stycznia 2016 r., plan na 2017 r. zarządzeniem nr 1140 z 14 grudnia 2016 r. oraz plan na 2019 r. zarządzeniem nr 33 z 23 stycznia 2019 r.

W latach 2016-2018 do MOPS wpłynęły łącznie 382 wnioski o skierowanie do środowiskowego domu pomocy społecznej. Pozytywnie rozpatrzono 378 wniosków, w tym 350 na pobyt dzienny i 28 na pobyt całodobowy²⁹.

(akta kontroli str. 589-630)

Analiza 30 decyzji³⁰, wydanych z upoważnienia Prezydenta Sosnowca, wykazała, że:

- do wniosków każdorazowo dołączono dokumenty określone w § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ŚDS, tj. zaświadczenia lekarskie (wydane przez lekarza psychiatrę lub lekarza neurologa) o występujących zaburzeniach psychicznych oraz zaświadczenia o stanie zdrowia i o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach ŚDS wraz z informacją o sprawności w zakresie lokomocji osób niepełnosprawnych fizycznie (wydane przez lekarza rodzinnego), a także orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, o ile osoba takie posiadała,
- w każdym przypadku wydanie decyzji zostało poprzedzone przeprowadzeniem wywiadu środowiskowego przez pracownika MOPS,
- zgodnie z § 7 ust. 6 rozporządzenia w sprawie ŚDS osobom, które po raz pierwszy wystąpiły o skierowanie, decyzje o skierowaniu do ŚDS wydano na czas określony, nie dłuższy niż 3 miesiące,
- decyzje były wydawane terminowo, bez zbędnej zwłoki, jak również zawierały wszystkie elementy wymagane art. 107 §1 i §3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego³¹,
- w przypadku ustalenia w decyzji odpłatności za usługi świadczone w ŚDS, za każdym razem decyzje te były wydane zgodnie z art. 51b ustawy o pomocy społecznej, a w przypadku zwolnienia z tych opłat decyzje były wydane zgodnie z art. 51b ust. 6 w związku z art. 64 tej ustawy,
- w decyzjach każdorazowo zawarto pouczenie o konieczności poinformowania organu o okolicznościach wskazanych w art. 109 ww. ustawy i zobowiązano osoby i rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej do niezwłocznego poinformowania organu, który przyznał świadczenie, o każdej zmianie w ich sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej, która wiąże się z podstawą do przyznania świadczeń.

(akta kontroli str. 626-630)

3.3. W latach 2016-2018 pracownicy Wydziału Audytu i Kontroli Urzędu przeprowadzili trzy kontrole ŚDS SALVE i jedną kontrolę ŚDS przy ul. Grota Roweckiego³².

W ŚDS SALVE przeprowadzono:

- kontrolę problemową, przeprowadzoną w styczniu i lutym 2017 r., obejmującą swoim zakresem m.in. rzetelność sporządzanych sprawozdań, funkcjonowanie ZFŚS i kontroli zarządczej,
- kontrolę doraźną w kwietniu 2017 r., której przedmiotem była m.in. realizacja zaleceń pokontrolnych z kontroli przeprowadzonej w 2015 r., dotyczących rozliczenia różnic inwentaryzacyjnych,

²⁹ Wpłynęło wniosków: 133 w 2016 r., 130 w 2017 r. i 119 w 2018 r. Pozytywnie zostało rozpatrzonych: 133 w 2016 r., 127 w 2017 r. i 118 w 2018 r.

³⁰ Badanie prawidłowości rozpatrywania wniosków o skierowanie do ŚDS przeprowadzono na próbie 30 wniosków złożonych w badanym okresie, po 10 z roku 2016, 2017 i 2018, z czego w każdym roku było po pięć wniosków, dla których w decyzji ustalono odpłatność za usługi świadczone w ŚDS.

³¹ Dz.U. z 2018 r., poz. 2096 ze zm., zwana dalej „Kpa”.

³² Również w planie kontroli na 2019 r. Wydziału Audytu i Kontroli Urzędu przewidziano kontrolę ŚDS SALVE. W okresie objętym kontrolą nie miały miejsca kontrole Rady Powiatu w odniesieniu do ŚDS.

- w marcu 2018 r. kontrolę sprawdzającą realizację zaleceń pokontrolnych wydanych w trakcie dwóch ww. kontroli. Stwierdzono podjęcie działań mających na celu usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Z kolei we wrześniu 2018 r. przeprowadzono kontrolę zakupu składników majątkowych przez CUSiW, w strukturze którego znajduje się ŚDS przy ul. Grota Roweckiego. W jej wyniku nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ponadto, we wrześniu i październiku 2016 r. pracownicy ŚIUW przeprowadzili kontrolę ŚDS przy ul. Grota Roweckiego, której przedmiotem była ocena poziomu świadczonych usług i zgodność zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami. Wydane zalecenia zostały zrealizowane w kwietniu 2017 r.

(akta kontroli str. 16-19, 427-443)

3.4. W okresie objętym kontrolą do Urzędu wpłynęła jedna skarga i jedno podanie związane z działalnością ŚDŚ SALVE:

- 24 lutego 2016 r. mieszkanka Sosnowca złożyła w Urzędzie podanie w sprawie aktywizacji zawodowej osób przebywających w ŚDS SALVE. Przedmiotowa sprawa została wyjaśniona z Dyrektorem ŚDS i wnoszącej udzielono pisemnej odpowiedzi, w której poinformowano, że osoby przebywające w ŚDS są przygotowywane do wejścia lub powrotu na rynek pracy poprzez spotkania z terapeutami, wyjazdy na targi i giełdy pracy odbywające się w Sosnowcu i pobliskich miejscowościach oraz poprzez współpracę ŚDS z Urzędami Pracy (w Sosnowcu, Będzinie i Katowicach), Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w Sosnowcu oraz Ochotniczym Hufcem Pracy w Sosnowcu;
- 24 lipca 2017 r. jedna z osób przebywających w ŚDS SALVE wniosła w Urzędzie skargę na porę podawania obiadów w ŚDS. Skarga wnoszącego została uznana za bezzasadną, ponieważ z dokumentów przekazanych przez Dyrektora ŚDS wynikało, że skarżący jest osobą sporadycznie pojawiającą się w ŚDS, zainteresowaną głównie posiłkami i rzadko biorącą udział w organizowanych zajęciach, a mimo to wywołującą konflikty i awantury w ŚDS.

(akta kontroli str. 444-462)

3.5. Urząd posiadał roczne sprawozdania obu ŚDS z działalności prowadzonej przez nie w danym roku budżetowym. Sprawozdania za lata 2016-2018 zawierały wszystkie elementy określone w § 25 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS. Sprawozdania były analizowane przez pracowników Wydziału Polityki Społecznej Urzędu, którzy nie wnieśli uwag ani nie sformułowali wniosków. Sprawozdania zostały również zaakceptowane bez uwag przez Śląski Urząd Wojewódzki.

(akta kontroli str. 519-521, 571-587)

Sprawozdania ŚDS SALVE za lata 2016-2018 oraz ŚDS przy ul. Grota Roweckiego za 2016 i 2018 r. wpłynęły w obowiązującym terminie³³. Jedyne sprawozdanie ŚDS przy ul. Grota Roweckiego za 2017 r. wpłynęło do Urzędu 7 marca 2018 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym 19 dni, co przedstawiono poniżej, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 519-521)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

³³ Zgodnie z § 25 ust. 3 rozporządzenia w sprawie ŚDS termin ten przypadał na dzień 15 lutego roku następującego po okresie sprawozdawczym. Terminy przekazania sprawozdań: ŚDS SALVE przekazał sprawozdania: za 2016 r. 2 lutego 2017 r., za 2017 r. 26 stycznia 2018 r. oraz za 2018 r. 28 stycznia 2019 r.; ŚDS przy ul. Grota Roweckiego przekazał sprawozdania: za 2016 r. 14 lutego 2017 r., za 2017 r. 7 marca 2018 r. oraz za 2018 r. 12 lutego 2019 r.

1) Prezydent Sosnowca nie zatwierdził Planu pracy ŚDS przy ul. Grota Roweckiego na 2018 rok, co było niezgodne z § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

W udzielonych wyjaśnieniach Zastępca Prezydenta podała, że ww. Plan pracy nie został zatwierdzony, ponieważ nie został uprzednio uzgodniony z Wojewodą. Ponadto dodała, że w planie nie było istotnych zmian w porównaniu do planu z poprzednich lat, a pomimo niezatwierdzenia tego planu, ŚDS funkcjonował w sposób prawidłowy.

Z kolei Dyrektor CUSiW, w strukturze którego funkcjonuje ŚDS przy ul. Grota Roweckiego wyjaśnił, że przyczyną powyższego była długotrwała (od grudnia 2016 r. do lutego 2018 r.) absencja Kierownik ŚDS, która odpowiadała za opracowanie dokumentów planistycznych i sprawozdawczych ŚDS.

(akta kontroli str. 516, 634, 644)

2) Sprawozdanie z działalności ŚDS przy ul. Grota Roweckiego za 2017 r., wpłynęło do Urzędu 7 marca 2018 r., tj. 19 dni po terminie określonym w § 25 ust. 3 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

Dyrektor CUSiW wyjaśnił, że opóźnienie w sporządzeniu i wysłaniu ww. sprawozdania z działalności zostało spowodowane długotrwałą nieobecnością Kierownik ŚDS.

Naczelnik Wydziału Polityki Społecznej Urzędu podała, że w momencie przekazywania ww. sprawozdania, zwróciła uwagę Dyrektorowi CUSiW o obowiązku terminowego przekazywania sprawozdań.

(akta kontroli str. 520, 638-639, 644)

Zdaniem NIK, pomimo że za opracowanie w uzgodnieniu z wojewodą i przedstawienie do zatwierdzenia planu pracy ŚDS na każdy rok oraz za opracowanie i przesłanie sprawozdania z działalności ŚDS odpowiadał jego kierownik, wskazane nieprawidłowości świadczą o niepełnym, bieżącym nadzorze Prezydenta nad funkcjonowaniem ww. ŚDS w zakresie sprawozdawczości.

OCENA CZĄSTKOWA

Decyzje kierujące osoby z zaburzeniami psychicznymi do poszczególnych ŚDS spełniały wymogi formalne oraz posiadały merytoryczne uzasadnienie, a naliczona w nich wysokość odpłatności za pobyt była prawidłowa. Prezydent sprawował również nadzór nad funkcjonowaniem ŚDS, dokonując analizy sprawozdań finansowych i sprawozdań z działalności merytorycznej jednostek je prowadzących, jak również przeprowadzając kontrole ŚDS.

Prezydent zatwierdzał dokumenty organizacyjne ŚDS, za wyjątkiem planu pracy ŚDS przy ul. Grota Roweckiego na 2018 r., co było niezgodne z § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS. Ponadto, sprawozdanie z działalności ŚDS przy ul. Grota Roweckiego za 2017 r., zostało przekazane do Urzędu 7 marca 2018 r., tj. 19 dni po terminie określonym w § 25 ust. 3 ww. rozporządzenia.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wniosek:

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na konieczność sprawowania pełnego nadzoru nad funkcjonowaniem ŚDS, w tym w zakresie wywiązywania się z obowiązków w zakresie opracowania w uzgodnieniu z wojewodą i przedstawienia do zatwierdzenia planu pracy ŚDS na każdy rok, zgodnie z § 4 ust. 2

rozporządzenia o ŚDS, oraz opracowania i terminowego przesłania sprawozdań z działalności ŚDS w roku budżetowym, zgodnie z § 25 ust. 1 i ust. 3 tego rozporządzenia.

Wnioski

Najwyższa Izba Kontroli wnosi o podjęcie działań mających na celu opracowanie Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego w Sosnowcu.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 28 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 28 marca 2019 r.

Kontroler
Waldemar Góra
Gł. specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

.....